

VESTE TUNUCHO BERRI BAT

Mutil batec ezan dust
 naizla galanta
 badaquit ori
 carricatic noanean
 jantziric ongui
 agradatzeco
 "esan dio" segur aski
 ezancio Alcateari
 ene biotzeco

farala ralarequi
 ezandio Aytari ta
 dio viurtu bedi
 Amari ezan ta dio
 ycuzco dugu
 errespuestea esta gaizto
 bodac daucagu
 vda irago bañolen
 beardegu ezcondu.

URKABUZTAIZKO TOKI-IZENAK

Kepa Enbeita

Arabako lurrean bizi gera. Urkabustaiz Udal'ean. Euskeraz mintza gera gu lur honetan eta ez da jendea ez eta lurra horrekin arritzen. Arabako, batez ere Udal honetako, lehengo tradizioarekin ondo lotzen da gure mintzaira. Ez dugu jendeen deitura, etxeen izen eta lurren izenari begiratzea baino. Gizonak elkarri izen bat jarri diete eta baita ere bere lurreri. Izen horrek jartzean arrazoi bat izan zuen, gizonaren nungoa eta kualitatea, edo lurren baliotasuna. Eta esan-nahi edo arrazoi hori itzean, izkuntzan gelditu zan. Hau kultura bat da, herri kultura. Eta guganarte eldu da, nahiz eta guretzako ilun egon izen horren lehenengoko arrazoia. Hau Lehengoan kultura belaunik belaun izkuntzaren bidez mantenitzea da.

Esan dut Urkabustaiz Udal'ean jendea eta lurrak ez direla arritzen gu euskeraz mintzatu arren. Jendeen abizenak, emen ez dira "patronimico" deritzen horretakorik asko, honelakoak dira: UGARTE - ITURRATE - INTXAURREGI - URTARAN-LARRAZABAL - MURGA - EGILUZ - AGINAKO - LANDAZURI - URBINA - SARALEGI - LARREA - TEILAETXE - SALAZAR - URIONDO Ta abar.

Izen hauek ez dira errez galduko belaunik belaun iraungo dutelako aitaren izenez semea ezagutzea edo deitzea legeak agintzen duen bitartean.

Lurren izenak beztela, gizonak bere lurrari bere kualitate edo arrazoia adierazteko eman dizkion izenak, galtzeko zorian daude, eta ez gizonak, erabiltzen ez dituelako. Gizonak izen hoiek erabiltzen ditu eta izen horrekin ezagutzen eta ezagutu-arazten du bere lurren lana eta lan egiteko kera. Baserrian berderen, baserritarraren bizitzaren parte dira bere lurren izenak.

Urkabustaizko Udal'ean lur izen hauek entzun ditezke jendearen agoan eta paperetan idatzita dauden bezala jarrita, interpretaziorik eman gabe, ez eta aldaketarik egin:

IZARRA - MARROBARO - BASAUDE DE ARRIBA -
IZARZA - IGALDE - SOTETA - CASCO BELUNDA - LOGORRI - LACUINAGA - PERRUNIARAN - ITURRI - SANTORZARDI - BASARRATE - CASCO ONDONA - MARTOSOLO - ZUBINTO - ALEDIAGA - ESCARGA - UGARCARA - ARANA - AGIRZA - ASPURU - LA ERIA - MENTEGI - ARRANSARI - TENTORRA - RESCANZABALA - PARITIBAR - URIACARNO - LEZABERRI - MURIAGA - ALDAY - LANGIZANO - UGALDE - LA ZUREZA - URRIQUIBARRA - USASO - OTAZOLO - ZEBERRI - IZAURA - ESLABAN - GIBIJO - ARTIKO ALDAY - RIBASTEL - IBAIZABAL - LANDABERDE - ECHABE - SAKONA - IGIDU - INOSONDO - AMEZOLA - ARRARTIGUTXI - ARKAZA - PARRAMBURO - LEZIAGA - IBARROLA - BONIAGA - SOLAGACHO - BASALDE - UGARTE - PARRAZAR - CHABONARTE - PADURCOBARRUTI - OYARBE - OCARANZA - SOLANDI - ARTEAGA - USASOLO - GODAMITURRI - ESCARZA - GODAMO - QUEREJAGA - CORTETA - IBISI - VENTAS DE UGAZI - SARASOLA - AMARROGUIN - PADORGAN - LA RABALZA - PETROSOLO - ZAYA - OZKUBE - PADURAS - ZORROQUIN - SURIONDO - BERAZA - ORRUMA - POLITURRI - ARRASTARIA - ALTUBE - LARRABE ABAJO - LARRABA ARRIBA - ZUBIGUTXI - ESCAILARREGUI - ARGISTE - LANDAZABAL - SORROSTE - SUSARNA - OYARDOBE - CASTRO ONDONA - DEHESA ONDONA - ITURRIOZ - PARRANGIBEL - MENDIBIL - SARACHUBI - ZUBIGITXI - LARRABE - BIZKARRA.

Izen honekin eta atzerakoekin baserritarrak ezagutzen ditu bere lurrak. Orainartean ala izan da eta baserritarrentzat izen horrek historia bat, bizitza bat daramaki barnean ainten-aitengandik jaso.

Orain "Concentración Parcelaria" delakoarekin izen honekin denak galduko dira ezer esaten ez duten izen abstraktoek ordez sarturik: polígono 1, polígono 2 ta abar; lurrak beren izeenez ez eta numero batekin ezagutz, lehenarekin eten bat eginez.

Ez ahal da posible, esaten dugu, ondo dagoen "Concentración Parcelaria" hori eginagatik lurren izenak konserbatu? Polígono X deitu beharrean, Ugarte, Solandi. Lurgorri edo gutxi asko tokatzen zaion izenez deitu, lehenarekin etenik egin gabe, lur honetan gure mintzairak utzi duen kultura jarraituz berrizatzeko? Ez dakigu zein téknika problema sortuko duen honela egin nahiak, baina ez dugu aurrez problema aundirik ikusten.

Dei bat egiten diegu ahal duten instituzioeri, batez ere gure lehenaren ain konserbadore ona den Diputazioari, problema hau kontuan artu dezan eta posible dan nehurrian soluzioak eman.

Herrietan bizi dan jendearentzat bizitza bat galtzea da, beti izan duen izen hori, lurreri deitzeko izen hori kentzea; eta izkuntzarentzat eta herriarentzat kultura galtze aundi bat.

Bi itz honekin ez dugu problema planteatu besterik egiten. Estudio baten aintzin solas besterik ez da. Estudio hau Diputazioari berari ere eskatu daitekio ta Euskaltzaindiak laguntza eskaini. Diputazioak uste dugu badituela bideak hau egitako.

Gure partetik ez dugu denporarik izan gauza sakonik egiteko. Baina problema mai gainean dago.

Egunen batean, paradisura eldu aurretik izango ahal dugu denpora gehiago ta ekingo diegu lan honi edo besteri edo behar danari begira lan egiten.

Gaurkoz ez da aintzin solas edo oihu bat besterik.